

A TOJÁSGYÜMÖLCS HAZAI TERMESZTÉSI LEHETŐSÉGEI*

BUJDOSÓ GABRIELLA

Zöldségtermesztési Kutató Intézet, Kecskemét

Hazánkban a tojásgyümölcs a kis volumenben termesztett zöldségnövények közé tartozik. Egészen napjainkig a házikertekre és boltgárkertészetekre szorítkozott a termesztése. A konzervipar érdeklődésére a Zöldségtermesztési Kutató Intézet 1971-ben megkezdte a tojásgyümölcs fajták begyűjtését, minősítését és termesztéstechnikai problémái tisztázását, hogy amennyiben a konzervipar e zöldségfaj nagyobb mennyiségű feldolgozását megkezdené, a kutatás eredményeit a gyakorlatnak, az üzemeknek átadhassa.

A tojásgyümölcs (*Solanum melongena* L.) vadontermő alakjából származtatható. Keletkezési helye valószínű Kelet-India. Az ókori görögök és rómaiak még nem ismerték (BECKER—DILLINGEN, 1956). Termesztésére vonatkozó legkorábbi adatok Kínából az V. századból származnak. Európába a XIII. században került és először, mint gyógy- és dísznövényt termesztették.

A tojásgyümölcs egynyári növény. Magassága 0,5—1 m körül van. A gyökérrendszer kiterjedése és felépítése a paradicsomhoz hasonló.

Túlnyomóan önmegporzó, de idegen megporzás is lehetséges (MÁNDY 1964). A gyümölcs hossza, alakja, színe a fajtára jellemző. A termés színe lehet fehér, sárga, csíkos és a lila minden árnyalata egészen a feketéig.

Kísérleti munka

Kutatási munkánk az első évben a tojásgyümölcs nemesítésére nem terjedt ki, de az alapanyag begyűjtését megkezdtuk. Szükséges lenne szélsőséges éghajlati viszonyaink mellett is nagy termőképességű, jó beltartalmi értékkel rendelkező, a fontosabb betegségeivel szemben (*Verticillium*, *Phomopsis vexans*, *Alternaria* stb.) ellenálló, a szárazságot és hideget egyaránt jól tűró hazai fajta.

Célunk a leggazdaságosabban termesztethető külföldi fajtákat kiválasztani és ezzel egyidőben a nagyüzemi termesztés technikát is kidolgozni. Ennek értelmében állítottuk be az 1971. évi:

* A Növénynemesítési Tanácskozáson elhangzott előadás. Budapest, 1972, március 7.

Fajtaösszehasonlító,
fajtagyűjtemény,
palántanevelési,
öntözési és
növényvédelmi kísérleteket.

A fajtaösszehasonlító kísérletben 10 fajtát vizsgáltunk 4 sorozatban. Standardként a Lange Violette-t választottuk, melynek magtermesztése intézetünk gazdaságában folyik. Ez a fajta igen alacsony termőképességűnek bizonyult az ismert szovjet konstans fajtákhoz és a francia, amerikai hibridekhez képest.

I. táblázat

Tojásgyümölcs fajtaösszehasonlító kísérlet
Kecskemét, 1971

Faj t á k	Termés- mennyiség %-ban
Lange Violette	100
Universal 6	255
Konzervnij 10	348
Mission Bell F 1	256
Royal Knight F 1	206
Baluroi F 1	176
L F 3	153
Anica F 1	118
Balureine F 1	209
T C No 5	74

Egyetlen fajta, a japán T C No 5 termett kevesebbet a Lange Violette-nél.

A fajtagyűjteményben szereplő 23 fajta közül a fentebb felsorolt jó termőképességű fajtákon kívül a francia Bonica F 1 (igen korai) a Long Purple (Asgrow cég) és a Berejena redonda spanyol fajták, mind termés db-ban, mind súlyban a standard átlagot túlszárnyalták. Néhány jó termőképességű fajta beltartalmi és gyorsfagyasztásra való alkalmasság vizsgálatát a Kertészeti Egyetem Technológiai Tanszékén elvégezték, hogy a termőképességükön kívül egyéb értékmérőiket is megismerjük.

A tojásgyümölcs termesztési szempontjait az irodalom úgy határozza meg, hogy a fűszerpaprikához hasonlóan termesztik, de annál igényesebb (BECKER—DILLINGEN 1956, TODERI 1965, PEVNÁ—LOSÝ 1965)

Termeszthető hajtatással és szabadföldön. Hajtattott tojásgyümölcs termesztésről számol be a Gemüse 1971. okt. 15-i száma. A kísérletet Monfavetban végezték 1970-ben a Bonica F 1 és a Bucuresti fajtákkal, 1 m²-en kettő tőről 7,6, ill. 7,3 kg-ot szedtek, május 12-től június 30-ig. A franciaországi árak mellett gazdaságosnak ítélték az üveg alatti termesztését.

A tojásgyümölcsöt termesztő országokban inkább a szántóföldi termesztés terjedt el és nálunk is jó ideig ez a termesztés látszik gazdaságosnak. Azokban az országokban, ahol a termesztéséhez szükséges fagymentes hat hónap biztosított, a termesztésből a költséges palántanevelést helybevetéssel kiiktatják. (SZNARSZNIJ, 1971.) Mérsékelt éghajlatnál a biztonságos termesztéshez célszerű a palántanevelés. (PETROV 1970.) Palántanevelési kísérlet beállításával tisztázni óhajtjuk, hogy a termésmennyiségre vagy a biztonságos termesztésre milyen hatást gyakorol a melegágyba helybevetett, a szaporító ládába vetett és melegágyba tűzdelte vagy a különböző méretű táphengerekbe tűzdelte és melegágyban nevelt palánta. Az első éves kísérlet csak tájékoztató eredményt adott.

A többi agrotechnikai kísérletünkhöz a magot március 19-én vetettük szaporító ládába és üvegházban kb. 26—29 C°-on tartottuk. Április 6-án melegágyba tűzdeltek és 0,5%-os Zineb oldattal öntöttük be. Május 20-án ültettük ki 120 + 40 × 40 cm sor- és tőtávolságra. Nem tartjuk ezt a tenyésztésterületet minden fajtánál optimálisnak, hiszen ez 3 növényt jelent m²-ként. Mivel a gyomirtás és a fejtrágya bemunkálás mechanikai úton történik, ebből a szempontból ez a sortávolság jelenleg indokolt. Az irodalom gyomirtó szer használatát nem ajánlja (Vegetable Prod. 1971). CIHRU személyes közlés alapján tudjuk, hogy Romániában a Gesagardot (A 1114) állítólag sikerrel alkalmazták. Szükséges, hogy vizsgálataink erre a problémára is kiterjedjenek a későbbiekben.

A tojásgyümölcs biztonságos termesztése és a nagy termésmennyiség mélyrétegű, humuszban gazdag, laza szerkezetű és inkább kissé lúgos pH-jú talajban érhető el (PEVNÁ—LOSÝ 1965.) szlovákiai szerzők szerint. Jó előveteményei a kobakosok, mák stb. frissen trágyázott szakaszba ültetik. (PETROV 1970, Pevná—Losý, 1965.) Alaptrágyaként nagymennyiségű szervestrágya mellett, megfelelő arányban és mennyiségben szervetlen trágyát is adagolunk. A szervetlen trágyák mennyiségére és a kijuttatás időpontjára az irodalmi adatok egybehangzóan megállapítják, hogy a fejlődés kezdeti szakaszában egészen az első kötődésig nagy mennyiségű foszfor és kálitrágyára van szükség. A fejlődés további fázisában a nitrogén igény fokozódik (IVANOV 1969, PETROV 1970, TODERI 1965, Vegetable Prod. 1971). A szükséges tápanyagok hiánya erősen befolyásolja a fehérje szintézist, a növekedés folyamatát, a fejlődést és elregeledést. Természetesen csökken a hozam is. Az 1972. évi kísérleteinkben, hazai viszonyaink figyelembevételével a tápanyagigény problémáit is szeretnénk vizsgálni.

A tojásgyümölcsnek igen nagy a vízigénye a tenyészidőszak alatt. (BECKER—DILLINGEN 1956.) Kísérleteink célja, hogy megállapítsuk a hőmérséklet és a relatív páratartalom ismeretében, a fejlődés melyik fázisában kell a termésbiztonság érdekében vízpótló öntözést alkalmazni. Az előző évi vizsgálatainkban, adottságaink miatt ezeket a szempontokat nem tudtuk

érvényesíteni, de a tájékozódó jelleggel beállított öntözési kísérletünkben leszűrhető, hogy a mi éghajlatunk alatt — ahol pl. 1971-ben május 1-től szeptember 30-ig 160 mm csapadék hullott, a humuszban elég gazdag homokos vályogtalajon — a két alkalommal kiadagolt 35—35 mm öntözővízzel, a kísérletben vizsgált 2 szovjet fajta, a Konzervnij 10 és az Universal 6, mind termésdarabban, mind súlyban terméshozadék adott, az öntözetlenhez viszonyítva. Az öntözött területen a gyümölcsök minőségi megoszlása is kedvezőbb volt és a nagyobb vitalitású növények az állati kártevőkkel szemben is ellenállóbbnak bizonyultak (takácsatka, burgonyabogár).

Összefoglaló

Az első éves kísérleti munkánk alapján természetesen a tojásgyümölcs termesztés legfontosabb problémáira sem adhatunk választ, de arra igen, hogy viszonyaink között megvan a lehetőség a jó termőképességű fajták gazdaságos termesztésére. Megállapíthatjuk, hogy rendelkezünk jó alapanyaggal a nemesítési munka megkezdéséhez. Kísérleteink alapján meggyőződünk a tojásgyümölcs igényességéről, de szabályosan és időben végzett jó agrotechnikával a fajták potenciális termőképessége kiaknázzható és a konzervipar számára jelentős nyersanyagbázis biztosítható.